

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

.....voor koningen en alle hooggeplaatsten

De bidders van het laatste uur

Efficiënte geldbelegging is in deze tijd van geldontwaarding een van de meest nijpende problemen. Dus had ik veel geluk toen ik voor de luttele som van drie kwartjes opnieuw in het bezit kwam van een schat van humor, geoffreerd nog wel door de Schot Bruce Marshall in diens „De werkers van het laatste uur”.

In dit boek groeit de kleine, on-aanzienlijke abbé Gaston, oorlogs-invalid, uit tot een christen van groot formaat – door kleine woorden, kleine daden. Hardnekkig weigert de abbé zwart-handelaren, duitse soldaten, Gestapo-officieren, communisten, de centraal-verwarmde dame van lichte zeden en haar collega's als oud vuil op één hoop te gooien. Das Gebot der Stunde is bij hem niet geboren uit theologisch-philosophische overwegingen, maar uit de steeds actueel-concrete vraag: wat zou Christus zeggen, doen?

Even weldadig is zijn aarzeling in de chaotische verwarring, veroorzaakt door twee wereldoorlogen, definitieve uitspraken te doen over de verbijsterende menselijke, sociale en politieke problematiek.

Hij weet de laatste antwoorden ook niet, maar laat ze over aan God. Hoewel toegewijd lid van de r.k. Kerk, stijgt de abbé in al zijn simpelheid ver uit boven wat hem geleerd is: als zo vaak, gelukkig, blijkt de Leer sterker dan de (ge)-leer(dheid). En bovenal: deze werker van het laatste uur is ook een bidder van het laatste uur. Hij moet Paulus goed begrepen hebben: ik vermaan u dan allereerst gebeden, voorbeden en dankzeggingen te

**DOOR
E. R. POSTMA
EINDHOVEN**

doen voor alle mensen, voor koningen en alle hooggeplaatsten...
1 Tim. 2 : 1-7.

Voor alle mensen...

Ja, zo schrijft de jood van Tarsen, Paulus, aan zijn assistent, de half-jood Timotheüs. En hij schrijft dit met het oog op gemeenten die gehoord hebben dat het heil is uit de joden – maar die daaraan soms een judaïserende tendens verbonden. Voor hen schrijft Paulus, en dat vóór alle (andere) dingen: ik vermaan u te bidden voor alle mensen. Niet alleen voor joden, niet voor één nationaliteit, niet voor één groep mensen, maar voor elke groep, elke soort.

Dat is hier onmiskenbaar de betekenis van het woord „alle”: mensen van elke rang, stand, positie, nationaliteit. In overeenstemming met wat hij elders schrijft: in Christus is er geen Jood of Griek, vrije of slaaf, man of vrouw. Bij God is geen aanzien des persoons: Hij tilt de kin van de voor Hem geknielde niet op, om eerst te kijken wie

Hij voor zich heeft. Het geeft geen winst of je jood bent, het bezorgt je geen verlies als je maar slaaf bent.

Desondanks licht Paulus er toch één groep uit, die hij met alle nadruk noemt: Koningen en alle hooggeplaatsten. Waarom?

...niemand uitgezonderd!

Dát Paulus toch deze groep apart noemt, heeft zo zijn reden. Timotheüs verblijft in Efeze (tegen wil en dank, 1 : 3). De geaardheid van de bevolking (Hand. 19; 1 Cor. 15 : 32) vroeg om een regering met straffe hand. Bovendien schrijft Paulus deze brief t.t.v. Nero. Dat zegt al genoeg: ieder kent de vijandige instelling van deze beruchte keizer t.a.v. de christenen (en niet alleen hen!), en weet hoe de hooggeplaatsten, Nero's vertrouwden in en buiten Rome, de hele scala van hoge ambtenaren in het hele rijk zijn wrede bevelen slaafs of met ongekende ijver ten uitvoer brachten.

Moet men voor zulke lieden bidden...? 't Ware te begrijpen dat men deze ene groep van de voorbede uitsloot. Maar het „voor alle mensen” kent geen uitzonderingen. Juist zij, die krachtens hun hoge positie zoveel goed of kwaad kunnen doen, hebben er recht op dat Christus' gemeente de heersende nood aan God voorlegt, het goede voor hen zoekt, hen opdraagt aan God en dank zegt voor „Gods dienaar” u ten goede”. Paulus predikt geen opstand der christelijke horden, maar christelijke onderdanigheid: opdat wij een stil en rustig leven mogen leiden. Wel een leven dat niet verontrust wordt door oorlog, opstand (Efeze), vervolging en verdrukking.

God wil het

Dat is inderdaad het eerste doel.

Inhoud

- 1 Ds E. R. Postma,
...voor koningen en hooggeplaatsten
- 2 Ds A. van der Dussen,
Over doop en over-doop (1)
- 3 Ds A. H. Algra,
Pastorale Notities
- 4 Drs P. J. van Kampen,
De weg naar Nicea
- 4 Prof. dr H. J. Jager,
Prediken (Een abc van het Nieuwe Testament)
- 6 W. Molemaker,
Zending in Oost-Afrika

En voor velen het enige. Maar Paulus wijst op wat daarachter ligt: ...in alle godsvrucht en waardigheid. Dus: in de vreze des HEREN, die zichtbaar wordt in het leven, de omgang met de andere mensen. Het doel van dit gebed is: volop en voluit christen te mogen zijn, een christelijke levensstijl te kunnen en mogen voeren op elk terrein zonder daarin van hogerhand beknot, gehandicapt, tegengewerkt te worden.

En deze instelling is goed en acceptabel voor God, onze Redder, die (immers) wil dat alle mensen gered worden: ook koningen en excellenties. De bidders van het laatste uur moeten volledig staan achter Gods oecumenisch program: ...uit alle rang en stand, volk en natie.

Zo liggen de stukken toch? Er is maar één (echte) God. En waar er maar één God is, is er ook maar één heilsweg, één weg ter redding, één Middelaar tussen God en (alle) mensen: de mens Christus Jezus, die zich gegeven

heeft tot een losprijs voor *allen*. Voor koningen en onderdanen, groot-industriëlen en werknemers, millionairs en hongerlijders, geleerden en simpele zielen.

Wie zó bidt, is in overeenstemming met Gods wil. God staat erachter – het is niet zinloos. Hij wil immers dat *alle* mensen tot erkenning der waarheid komen. Dát is hun redding.

Heeft Paulus dat niet zelf ervaren, zelfs toen hij door toedoen van vijandige overheden in Rome gevangen zat? „U groeten al de heiligen, inzonderheid die aan het huis des keizers verbonden zijn” (Philipp. 4 : 22)!

De tijd is er rijp voor

Dat was voor Paulus even troostrijk als vanzelfsprekend: de gegeven situatie staat zo'n gebed niet in de weg, maar vraagt erom! Want het getuigenis van Gods wil tot redden is te rechter tijd gekomen: op de van God bestemde tijd en dus ook ten tijde van een Nero. Juist nu, zegt hij, is 't de geëigende tijd om te bidden voor koningen en alle hooggeplaatsten. God wil zelf dat alle mensen gered worden – dus is 't gebed niet uitzichtloos. God zelf ook heeft 't parool gegeven: een getuigenis waartoe ik nu uitgerekend als heraut en gezant (aan)gesteld ben – als een leermeester der heidenen in geloof en waarheid. Hoe zal Paulus hier gedacht hebben aan zijn roeping. Juist hij (1 : 12 v.v.) is „een uitverkoren werktuig om mijn Naam te brengen voor heidenen en koningen...” (Hand. 9 : 15).

Paulus is Gods garantiebewijs in eigen persoon! Zó had God het zich voorgesteld. En dus bleef Paulus' gebed zelfs in Rome's gevangenis niet zonder uitwerking. De tijd is rijp voor de werkers van het elfde uur om te bidden voor koningen en alle hooggeplaatsten. Niet iedereen is in de gelegenheid te spreken met de leden van het koninklijk huis of met ministers. Dat zijn er maar enkelen. Maar wel ieder kan bidden – te rechter tijd – om wijsheid, erkenning der waarheid voor „onze geëerbiedigde koningin” en haar raadslieden. Daar heeft zij recht op! En God wil het!

Over doop en over-doop (1)

Wat moet je zeggen, als een gewaardeerd lid van de bijbelkring je uitnodigt, binnenkort zijn doop door onderdompeling bij de wonen?

Wat moet je zeggen, als je getrouwde dochter meedeelt dat zij en haar man overwegen de baby die op komst is niet te laten dopen?

Wat moet je zeggen, als je verkering krijgt met iemand die jou stralend verzekert dat belijdenis-doen niet goed uitdrukt dat je je hart aan Jezus gegeven hebt, en dat je rijker kunt geloven door je als volwassene te laten dopen? Wat moet je in zulk soort situaties zeggen?

De vraag is voor velen van ons al lang geen theoretische vraag meer voor op een discussie-avond. Je kunt zo maar tegen het probleem aanlopen: in de familie, in de kerk, bij Youth for Christ. En in de praktijk blijkt het dan zo gemakkelijk niet te zijn, vanuit de bijbel de gereformeerde praktijk van kinderdoop overeind te houden. Hoewel... sommige oudere lezers zullen daar misschien anders over denken. Want hebben wij ten tijde van de Vrijmaking niet een helder en diep inzicht in het bijbelse spreken over de doop ontvangen? En is het in wezen daarom niet eenvoudig om een afdoend weerwoord te geven, als ontkend wordt dat de kinderdoop de bijbelse doop is? Nu, stellig zijn er vanuit onze vrijgemaakte traditie in menige preek over Catechismus-zondag 27 zo duidelijke en bijbelse lijnen getrokken, dat mensen die op het punt van de doop in verwarring verkeerden, een blijvend houvast gevonden hebben. Ook 'Opbouw' heeft reeds meermalen getoond hier niet met de mond vol tanden te staan.¹⁾ Toch is er reden om op deze plaats opnieuw aan de vragen rond de doop aandacht te schenken. Niet alleen, omdat een steeds toenemend aantal mensen in onze kring niet zo gevormd is door de Vrijmaking als een vorige generatie. Maar ook, omdat de kritiek op de kinderdoop waar zij nú mee te maken krijgen, wel hier en daar verwant is aan de opvattingen die in 1944 de tegenspraak van de latere Vrijgemaakten opriepen, maar toch een heel eigen geschiedenis en achtergrond heeft. Want laten wij ons niet vergissen: de mensen die de doop, aan hen bediend toen zij een baby waren, niet als bijbelse doop erkennen en zich daarom als volwassenen alsnog door onderdompeling laten dopen, hebben de gereformeerde traditie op dit punt inge-

DOOR A. VAN DER DUSSEN HAARLEM

ruild voor een andere traditie.²⁾ Zij zijn zich dat vaak niet bewust, en menen dan oprecht dat zij tot hun nieuwe inzichten gekomen zijn door simpelweg de bijbel te lezen. Waarbij zij hen, die de kinderdoop verdedigen, vervolgens niet zelden verwijten de bijbelse klaarheid te verduistern met ingewikkelde redeneringen over het verbond, de 'huis'-teksten en wat niet al... Misschien is dat ook wel een van de dingen waarmee de 'overdopers' indruk maken: hun ogenschijnlijk eenvoudig-bijbelse betoogtrant. Maar echt, dat is niet meer dan ogenschijnlijk. Want aan de manier, waarop zij bijbelgegevens lezen en rangschikken, liggen uitgebreide gedachtencomplexen ten grondslag. Het nadenken over doop en overdoop zal dáárnaar moeten doorstoten, wil het niet ontaarden in een touwtrekken om bijbelteksten.

Zo kunt u van dit en de komende artikelen een poging verwachten, de diepere verschillen in bijbelverstaan op te sporen tussen voor- en tegenstanders van de kinderdoop. Eerst zal daartoe nagegaan worden, wie er nu precies in de doop aan het woord is. Volgende week wil ik enkele opmerkingen maken over de verhouding tussen Gods keuze voor ons en onze keuze voor God. Het derde artikel zal ingaan op het thema 'doop en wedergeboorte'. Daarna zal de reeks besloten worden met aandacht voor de vraag naar de groei in het christelijk leven.

²⁾ Er zijn verschillende tradities van waaruit de kinderdoop wordt afgewezen. Zo kwam Karl Barth langs een heel andere weg bij die afwijzing uit dan de Pinksterbeweging. In deze artikelen kijk ik hoofdzakelijk de kant op van die christenen, die door opwekkingsbewegingen zich tot overdoop laten motiveren.

Wie is er in de doop aan het woord?

„Wij geloven, dat de christelijke doop is het onderdompelen van een gelovige in water in de naam van de Vader, de Zoon en de Geest, opdat wij zo in een plechtig en mooi zinnebeeld ons geloof in een gekruisigde, begraven en opgestane Verlosser met zijn reinigende kracht verkondigen.” Zo luidt het begin van art. 14 van de Geloofsbelijdenis van New-Hampshire, een baptistisch belijdenisgeschrift uit 1833. Het is een formulering, die een helder licht werpt op de praktijk van volwassendoop waarmee wij zo regelmatig in aanraking komen. De doop wordt hier nl. omschreven als een menselijke belijdenis: het is een zinnebeeld, een symbool, waarin wij ons geloof in Christus verkondigen. Omdat een daad van verkondiging alleen van volwassenen te verwachten is, moet de konklusie zijn dat de doop *per definitie* niet aan baby's is te bedienen. Alleen zij, die tot een bewust en persoonlijk geloof in de Verlosser gekomen zijn, kunnen gedoopt worden om zó aan hun geloof uitdrukking te geven. Het opvallende in deze benadering is, dat een bewust en persoonlijk geloof niet alleen gezien wordt als voorwaarde voor de bediening van de doop, maar als inhoud van de doop zelf. Niet alleen voorafgaand aan zijn doop moet de gelovige kunnen getuigen van zijn geloof in Christus, maar zijn doop als zodanig is zo'n getuigenis! In de doop is dus een mens aan het woord, een mens die zijn leven aan Christus heeft gegeven en dat in zijn doop tot uitdrukking brengt. Zoals een lied uit de bundel van Johannes de Heer zingt:

Hoe zalig, verlost te zijn
door Jezus' bloed!
Ik werp mij nu neer in die
heilige vloed:
van zonde en van oordeel
ben ik nu gans vrij,
mijn Jezus geeft vrede, Hij
stierf ook voor mij.³⁾

Je neerwerpen in de vloed: dát is gedoopt worden. Liefst letterlijk, door onderdompeling. Als een getuigenis, een verkondiging: ik kom tot Jezus, en word zo gereinigd door Zijn bloed. Geen wonder, dat zogenoemde kinderdoop geen been heeft om op te staan. Niet alleen kan een baby niet aan de voorwaarde

³⁾ In de dertiende druk uit 1933 is dit lied no. 169.

¹⁾ Zo recent nog het artikel van H. de Jong, *De vrijmaking herdacht*, in 'Opbouw' van 31 augustus 1984.

voldoen om gedoopt te worden; nee, een baby kan de doop als zodanig niet beleven. Een baby kan immers nooit zichzelf in het doopwater begeven als uitdrukking van zijn geloof, en dus is kinderdoop zoiets als een vierkante cirkel. Tenminste – zolang je er van uitgaat dat de doop een zinbeeld is, waarin de dopeling van zijn geloof getuigt. Maar geeft de bijbel werkelijk aanleiding tot die opvatting? Zeker, in het N.T. wordt niet zelden het verband gelegd tussen de doop en een gelovige overgave aan Christus: Marcus 16 : 16; Hand. 2 : 38; 16 : 30-34; Gal. 3 : 27 enz. Maar leg daarnaast nu eens de beschrijving van het effect van Petrus' prediking op de Pinksterdag in Hand. 2 : 41: „Zij dan, die zijn woord aanvaardden, lieten zich dopen“) en op die dag werden ongeveer drieduizend zielen toegevoegd.” Hier wordt van mensen die zich lieten dopen, gezegd dat er iets met hen gedaan werd: ze werden toegevoegd, en wel tot de kring van behoudenen, zoals uit vs. 47 blijkt. Dat laatste vers van Hand. 2 maakt ook duidelijk, wie die dopelingen aan de gemeente toevoegde: de Here. Het is heel opmerkelijk, dat Hand. 2, waarin het thema van behouden worden zo centraal staat (vs. 21, 40, 47), dat behouden worden uiteindelijk toeschrijft aan een activiteit van de Here. De overgang uit het verkeerde geslacht (vs. 40) naar de kring van hen die behouden worden, is kennelijk Zijn werk, dat aan een mens voltrokken wordt, en niet dóór een mens.

Nu is de doop zonder twijfel een ceremonie, die déze overgang markeert. Anders dan het avondmaal, dat bij herhaling gevierd wordt (I Cor. 11 : 26) en zo de uitoefening van de gemeenschap met Christus behelst (I Cor. 10 : 16), vindt de doop slechts éénmaal plaats, en wel als een inlijving in de gemeenschap met Christus. Want dát is de betekenis van de formule 'gedoopt worden in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest' (Matth. 28 : 19): binnengevoerd worden in het machtsbereik van de drieënige God. Gods naam, dat is Zijn actieve aanwezigheid; vgl. de bede van psalm 54 : 3: O God, verlos mij door Uw naam. Wanneer Gods naam over je is uitgeroepen, heerst Hij over je, Jesaja 63 : 19. Daarom wordt iemand, die discipel van Christus gemaakt wordt, gedoopt in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Zo iemand is immers niet meer in de macht van de

boze, maar in de beschermende macht van de Vader, de verzønnende macht van de Zoon, en de vernieuwende macht van de Geest. De doop is dus eigenlijk niets anders dan de bezegeling van het toegevoegd worden aan de kring van hen die behouden worden. In oude gereformeerde termen gezegd: de doop bezegelt de opneming in het verbond met God.

Om die reden is het dan ook volledig tegen de strekking van het N.T. in, om te denken dat in de doop een mens aan het woord is. Juist omdat de overgang uit de duisternis naar het licht in heel de bijbel gekenschetst wordt als het verlossend handelen van God, is Hij in de doop aan het woord. Zo zegt Paulus veelzeggend in Ef. 5 : 26, dat Christus Zijn gemeente reinigt door het waterbad met het woord, en in Titus 3 : 5, dat God ons heeft gered door het bad der wedergeboorte en der vernieuwing door de Heilige Geest. Volgens de apostel overkómt de doop dus een mens als Gods reddend ingrijpen. Daarom is het niet toevallig dat in de bijbel – in tegenstelling tot een bekend gebruik in de oudheid – een mens niet zichzelf doopt. Scherp gezegd: in de doop han-

delt niet een mens met God, maar God met een mens.⁵⁾ Want het is Góds werk, de overplaatsing uit de macht der duisternis in het Koninkrijk van de Zoon van Gods liefde (Col. 1 : 13). En van die overplaatsing is de doop een afspiegeling. Het behoeft geen betoog, dat nog niet alles gezegd is met de uitspraak: in de doop handelt niet een mens met God, maar God met een mens. De bijbel maakt immers duidelijk, dat het werken van God het werken van de mens niet uitsluit (vgl. Fil. 2 : 13). Daarom zal in het volgende artikel nader moeten worden ingegaan op de verhouding tussen Gods handelen met ons en ons handelen met God, tussen Zijn roeping en ons geloof, tussen Zijn uitverkiezing en ons aanvaarden van Christus als Heer. Maar wat ook over die verhouding te zeggen valt, voorop staat dat het tot de kern van het evangelie behoort, dat een mens niet zichzelf verlost maar

⁵⁾ Deze stelling wordt door een onverdacht getuige bevestigd. De baptist Reiling schrijft nl. in zijn boekje **Gemeenschap der heiligen**, Amsterdam 1965, in onderscheid van de genoemde geloofsbelijdenis van New-Hampshire: „De doop is niet een uitbeelding van mijn bekering, maar in de doop voltrekt God aan mij Zijn heil.” (77)

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring

M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

verlost wordt. De doop, die in I Petrus 3 : 21 met zoveel woorden als 'reddend' wordt aangeduid, wijst dan ook onmiskenbaar van de mens af, als een zinbeeld van Góds verlossend handelen.

(ongecorrigerd)

BILLIJK

Op oudejaarsavond zoekt menig- een Psalm 90 op, om die te lezen of voor te lezen. Maar is Psalm 90 een geschikte psalm voor het einde van 1984? Dr Okke Jager ontkent dat in zijn boek „Daglicht” (Kampen 1967), hij noemt in dat verband ook mijn naam en hij geeft enkele citaten uit wat ik ooit over Psalm 90 schreef. Nu moet ik eerlijk bekennen dat ik over Psalm 90 anders ben gaan denken dan de traditie doet, door een preek van ds A. Troost, gehouden in Waardhuizen, tegen het eind van 1948. Troost was toen predikant in Vleuten. Over Psalm 90 is nogal wat te zeggen. Als wij weemoedig voorlezen, dat wij door Gods toorn vergaan en door Zijn grimmigheid verdeld worden, dan denk je: Als dat eens waar was! Gelukkig is het niet waar. Dat onze dagen voorbijgaan door Gods verbolgenheid (zo staat het er) is een vreselijke gedachte. Dat God onze ongerechtigheid vóór zich stelt, het zou niet best zijn als het waar was. Het is beter om te horen, dat God een welbehagen heeft in goedertierenheid en dat Hij onze onge-

Pastorale Notities

DOOR
A. H. ALGRA
MAASSLUIS

rechtigheden zal vertreden en onze zonden werpen in de diepten van de zee, zoals Micha daarvan zingt in het slot van zijn boekje, het boekje waarin Betlehem Efrata voor het voetlicht gehaald wordt. Psalm 90 is, om zo te zeggen, gedateerd. Het is een lied van Mozes in de woestijn. In die veertig jaren verging het volk door Gods toorn; niemand van de volwassen levenden die in ongelooft Gods beloften hadden veracht, zou het beloofde land zien en daarom moesten de Israëlieten de jaren maar gaan tellen, aftellen, om wijs te worden uit de jaren van toorn des HEREN. Maar het gaat mij nu vooral om Psalm 90 vers 15; vandaar het opschrift boven deze notitie. Verheug ons náár de dagen waarin Gij ons hebt verdrukt, naar de jaren waarin wij onheil

hebben gezien. Mozes pleit op Gods billijkheid. Veertig jaren hebt Gij ons verdrukt, als wij eindelijk de grenzen van Kanaän overschrijden en door de Jordaan mogen trekken. Mogen we dan verwachten dat Gij daar veel tegenover stelt? Naarmate wij verdrukt zijn, zult Gij ons zegenen, zo bidden wij. Hoe dieper het leed, des te sterker de vertroosting! Hetzelfde zie je in de gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus. Abraham zegt in die gelijkenis tot de rijke: Gij hebt het in uw leven goed gehad en Lazarus leefde onder het bestaansminimum. Nu worden de rollen omgekeerd. Nu wordt hij vertroost en gij lijdt pijn. Zoiets zal Jakobus ook bedoeld hebben als hij schrijft dat de barmhertigheid roemt tegen het oordeel. Het Woord van God zegt dat trouwens op zeer vele bladzijden: er is vergelding, ook in die zin, dat wie bijzonder verdriet kende, buitengewone vergoeding zal ontvangen. En zo is Psalm 90 : 15 moedgevend voor al diegenen, voor wie 1984 erg moeilijk was. Wie weet zet God er in 1985 veel goeds tegenover!

⁴⁾ Ook de vertaling „werden gedoopt” is mogelijk.

De weg naar Nicea

Op suggestie van God riep ik te Nicea een groot aantal bisschoppen bijeen, met wie ik als eenling, verheugd om met u de Kerk te kunnen dienen, op zoek gegaan ben naar de waarheid.

Constantijn de Grote in brief aan de Kerk te Alexandrië.¹⁾

De stad was omgeven door een dubbele ringmuur van zo'n 4 km lengte. Er waren vier poorten en 180 torens, in allerijl opgetrokken tussen de jaren 260 en 269, toen de Goten in opmars waren. Toen ze de eerste keer gekomen waren, was de stad gemakkelijk veroverd en gebrandschat. Toen ze negen jaar later terugkwamen, was het een sterke vesting, geschikt om een keizerlijke zomerresidentie te herbergen.

Van al die schittering is nage-noeg niets over. In het gebied van het dorpje Iznik, in de nabijheid van de Zee van Marmora, in het huidige Turkije, staan nog wat resten van poorten en muren overeind. Maar zelfs de preciese plaats van het zomerpaleis valt niet meer met zekerheid vast te stellen.²⁾

Bijeen

Toch lag hier het Nicea, dat in het jaar 325 bezocht werd door een groot aantal bisschoppen, die allemaal op verzoek van Constantijn, de eerste christelijke keizer, gekomen waren. Om te spreken over zaken als de exacte paasdatum en andere zaken, maar vooral, om een uitspraak te doen over de gedachten van Arius, een Egyptische priester, die in conflict was gekomen met zijn bisschop. Inzet van de discussie: hoe moet men de Christus zien? En hoe – daarmee was de vraag tegelijk gesteld – moet men denken over de goddelijke Drieëenigheid? Is God wel drie-in-één?

Eendrachtig bijeen?

Arius verscheen voor de keizer. Die twee hebben elkaar dus ontmoet. Dat de keizer een christelijk concilie bijeen riep was op zich al meer dan merkwaardig. De kerkvader Athanasius heeft Constantijn ontmoet. En Arius. Ook hij kwam uit Egypte.

Ze waren met honderden sterk, ieder met een eigen verhaal, ieder met een eigen motief. Het is interessant om van de hoofdrolspelers te zien hoe ze eigen-

DOOR P. J. VAN KAMPEN ZEIST

lijk in Nicea terechtgekomen waren. Dat willen we binnenkort gaan doen. Even interessant is het om te zien wat er ná Nicea's Concilie

gebeurde. Er kwamen namelijk nog zes andere vergaderingen, waarop kerkleiders uit de hele toenmalige christelijke wereld bijeenkwamen, „Oecumenische Concilies”.

Steeds verder werden uitspraken over de Goddelijke Drieëenigheid gedefinieerd. En hetzelfde gebeurde met uitspraken over Christus' wezen. Twee naturen? En zo ja, hoe? Ook daarover hopen we verder door te denken.

In dat alles verdwenen geloofsgemeenschappen uit de „katholieke” (of zo men wil: „orthodoxe”) Kerk”. Armeniërs, Koptische Monofysieten. Abessijnen, Nestorianen, Chaldeeuwse Christenen, ook wel „Jakobieten” genoemd – ze verlieten de band met keizer en patriarch. Ze hielden er andere visies op na. Pas in onze eeuw zijn ze weer binnen ons gezichtsveld gekomen;

veel kerken zijn nu „lijdende kerken” te noemen; ze leven binnen een overweldigende moslimcultuur.

Lijnen

In Nicea komen vele lijnen bijeen, of liever gezegd: vele mensen en vele ideeën. Het is de moeite waard om een aantal ervan te volgen. Er is veel gezegd dat ons nog aangaat. Omdat het over Christus gaat. De vraag is nog steeds: wat dunkt u van de Christus? Wiens Zoon is Hij?

In de komende weken hoop ik de gebeurtenissen van zo'n 16 eeuwen geleden te volgen. Dat de stof steeds even gemakkelijk is durf ik niet te beloven. Wel dat het interessant is om erover te lezen! Tenminste, als deze scribent erin slaagt de gebeurtenissen en de mensen van toen recht te doen.

Een abc van het Nieuwe Testament

Prediken

'k Heb gearzeld of ik wel een artikel over dit onderwerp zou schrijven. Er is over dit onderwerp zoveel verschil van mening onder de predikers in verleden en heden, dat het wel een hachelijke onderneming lijkt om er aan te beginnen. Toch besloot ik het te wagen. Op hoop van zegen. Wie weet hebben sommigen er wat aan tot lering.

Allereerst dan de betekenis van het woord in het grieks. In het gewone spraakgebruik werd er mee aangeduid het werk van een heraut. Die luidkeels een boodschap van koning of keizer of aanvoerder bekend maakte. Hij liet het volk weten, dat er een overwinning was behaald. Of hij kondigde de komst van de opperheer aan. Met dat woord wordt nu in de taal van het N.T. het werk aangeduid van een verkondiger van het Evangelie. Hij moet overbrengen het Woord van de Koning der koningen. Het woord van God of van Jezus Christus. Wat één en hetzelfde is. Zo zegt Paulus ergens, dat zijn hoorders zijn woord aangenomen hebben als Gods woord, wat het werkelijk ook is.

Het spreekt vanzelf, dat de prediker zich moet houden aan de opdracht van zijn Zender. Wat mij betreft, ik vind dit bevel in Matth. 28:19 v.: „Gaaf dan heen, maakt alle volken tot mijn discipelen en doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes; en leert hen onderhouden al wat Ik u

DOOR H. J. JAGER KAMPEN

bevolen heb. En zie, Ik ben met u al de dagen, tot aan de vol-einding der wereld.” In Marcus 16 staat het zo: „Gaaf heen in de gehele wereld, verkondigt het Evangelie aan de ganse schepping (de ganse mensenwereld). Wie gelooft en zich laat dopen zal behouden worden. Maar wie niet gelooft, zal veroordeeld worden.” Voorop dus: Het Evangelie, de blijde boodschap of de goede tijding of groot nieuws. Met bevel van geloof en beke-ring. En in de tweede plaats het bevel om te onderhouden al wat Christus geboden heeft. Met de belofte van Zijn bijstand de eeuwen door. En daarna de dreiging met het oordeel en veroordeeling van ieder, die het Evangelie niet gelooft en zich niet bekeert tot het doen van Zijn geboden.

Nu houden zich niet alle preekheren aan deze volgorde. Volgens hen moet voorop gaan de aanzegging van het oordeel. Ze preken naar een bekend gezegde „hel en verdoemenis”. En hele kerkgemeenschappen menen, dat het zo hoort. Ze menen, dat hun voorgangers er „zwaar door gaan”. Ze houden niet van „lichte kost”. Ik vraag mij af, waar deze opvatting vandaan komt. Zeker niet van de Heiland. Want die heeft de apostelen niet met banbliksems de wereld in gezonden. Maar met een Goede Tijding. Men heeft zich tegenover mij wel eens beroepen op de Catechismus. Die op de vraag wat een mens nodig is te geloven als eerste stuk noemt: „Hoe groot onze zonden en ellende zijn”. Daarna komen dan de verlossing en het houden van Gods geboden aan de beurt. Moet dus de aanzegging van de veroordeeling niet voorop gaan? Daarop was altijd mijn antwoord: De Zaligmaker heeft het anders bevolen en aan Zijn bevel moeten we ons toch zeker houden? Eén is immers onze Meester? Naar Hem zullen we horen. En wat de Catechismus betreft: Zondag 1 staat voorop! En die spreekt van de enige troost in leven en sterven. Dat we het eigendom van Christus zijn. Dát weten we alleen door het Evangelie. Dát gaat dus aan de kennis der zonde vooraf en dat dringt ons tot een godzalig leven. En of het zulk een gelukkige greep van de opstellers van de Catechismus is geweest om deze volgorde te kiezen van ellende, verlossing, dankbaarheid is de vraag. Het spreekt vanzelf, dat alle stukken niet tegelijk besproken kunnen worden. Maar m.i. horen ze bij

¹⁾ geciteerd uit Runciman, *De Goddelijke Keizers*, Bussum, 1979, p. 19.

²⁾ foto's van die muren zijn o.a. te vinden in Henze, *Het Grote Concilieboek*, Helmond, z.j., platen 1-3.

elkaar. Wie het Evangelie gelooft kent ook z'n ongerechtigheid en is ook van harte bereid om te onderhouden al wat Christus geboden heeft.

Wat de kennis van zonde betreft, wat is onze ongerechtigheid? Dat we van nature tegen de wil van God ingaan. Kennis der zonde gaat dus samen met kennen van de HERE. Van nature kennen we onze zonde niet. Wie zonder God en zonder Christus leeft is meestal goed tevreden over z'n leven. Hij komt wel wat tekort, volmaakt is hij wel niet. Maar hij geeft ieder het zijne en heeft wel wat voor een ander over, leeft fatsoenlijk enz. enz. Maar als we de HERE kennen door het Evangelie en bijv. de Bergrede ernstig nemen en al wat God geboden heeft, dán komt de echte ellende-kennis. En dan is het Evangelie een kracht Gods tot zaligheid zoals Paulus schrijft.

Als men meent, dat de aanzegging van „hel en verdoemenis“ veel uithaalt, dan heeft men het mis. Zo leert de Here het niet. En voorts bewijst de praktijk, dat het niets uithaalt. De hoorders trekken zich er over het algemeen niets van aan. Het is zoals een hoorder mij eens zei: „Men kon zo lekker griezelen in de kerk, onder zo'n donderpreek“. En wie er zich alles van aantrekt, die komt in Ermelo terecht. Als hem of haar niet de redding door het Evangelie wordt aangereikt. De bekende à Brakel heeft daarvan een aardig beeld geschilderd. Ik las eens bij hem het volgende: Een hondje, dat in de deur van een smederij staat, schrikt eerst terug voor de vonkenregen, die hij van het aambeeld ziet spatten. Maar als hij er wat aan gewend is, gaat hij rustig onder bij het aambeeld liggen en geniet van het mooie schouwspel! Van zulk een prediking heb ik alleen maar ellende gezien. Er worden lasten opgelegd, te zwaar om te dragen.

Het Evangelie is een kracht Gods tot redding. Het is het middel van de H. Geest om geloof te werken. Want het geloof is uit het gehoor van het Woord Gods. Het is ook de bewerker van wedergeboorte, van het nieuwe leven. Jakobus zegt het zó: De Vader der lichten heeft ons voortgebracht door het Woord der waarheid. En Petrus schrijft in 1 : 22 v.: „Hebt elkander van harte lief als wedergeboren, en niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en blijvende woord van God... Dit nu is het woord, dat u als evangelie verkondigd is.“ Het verkondigt ons wat God

door Christus gedaan heeft en doet tot onze redding. Hij is ons gegeven tot rechtvaardigheid, heiligmaking, verlossing. Hij is een volkomen Zaligmaker, buiten wie geen redding te zoeken en te vinden is. Van deze Christus, de Gekruisigde en wat meer is ook de Opgestane, van Hem is onze verwachting. Wie in Hem gelooft zal niet beschaamd uitkomen.

Het tweede punt van de opdracht van de Here Jezus is: „Leert hen onderhouden al wat Ik u geboden heb“. Even belangrijk, naar ik meen, dan het Evangelie. En zoals in vele kerken het Evangelie, voor alle mensen bestemd, verkort om niet te zeggen verknoeid wordt, zo wordt er ook geknoeid met het bevel om Gods geboden te onderhouden. Terwijl dat ook tot onze redding behoort. Het hangt ook samen met de opvatting, dat God alles moet doen en dat wij dus niets hoeven doen. Zeker is het waar, dat God ons heil werkt. Maar dat wil allerminst zeggen, dat wij, die geloven in Christus, niets hebben te doen. Er is een opvatting van de weg van heil, die van christenen zorgeloze en goddeloze mensen maakt. Daar heeft de Here Jezus geen steen toe bijgedragen. Integendeel. Hij heeft in de Bergrede nogal wat van zijn discipelen gevraagd. Wie dat niet helder voor ogen staat leze nog maar eens Matth. 5-7. Met dat ons allen welbekende slot: „Niet een ieder, die zegt Here Here zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen, maar die daar doet de wil van de hemelse Vader“.

Trouwens op dat doen van goede werken is heel de leer van het O.T. gericht. Niet om daardoor Gods genade te verdienen. Dát hebben de Schriftgeleerden er

van gemaakt. Zij legden lasten op, te zwaar om te dragen. Maar uitgaande van Gods almachtige genade. We hebben niets te verdienen in de zin van een werknemer, die bij de baas z'n hand kan ophouden, omdat hij recht op loon heeft. In die zin opgevat had Klaas Kuipenga uit de dagen van de Afscheiding gelijk met z'n uitspraak: „Als ik één zucht tot mijn zaligheid moest toedoen, was ik eeuwig verloren“. Doch als hij bedoeld heeft, dat wij niets hadden te doen in dienst van de Heiland, dan had hij het goed mis.

Toen we voor een poosje spraken in een kring van brs. en zrs. over de zekerheid des heils bleek, dat die bij weinigen werd gevonden. Maar een zuster zei: „Ik ben er zeker van. Ik ben gekocht en betaald“. En daarmee uit. Dat er van onze goede werken niet veel deugde stond voor haar vast. Daar kwam het ook zo niet op aan.

M.i. is dat mee een gevolg hiervan, dat in de prediking veel te weinig een appel wordt gedaan op de hoorders om enthousiast goede werken te doen. Er wordt wel gesproken in de leer over goede werken. 't Moest er ook nog bij komen dat dit niet gebeurde! Maar een oproep, op de man en vrouw af, om ons te belijveren mis ik vaak. En ik heb menige toespraak aangehoord in een zogenaamde Avondsluiting. Door meestal zich gereformeerd noemene predikanten. Er zijn voorgangers onder, die de lijdelijkheid aanpraten. Waar heeft Jezus dat gedaan? Waar doet de Schrift het? Dat we niet volmaakt zijn is algemeen bekend. Mij ook. Maar ik weet ook, dat we naar de volmaaktheid moeten jagen. En anders zijn we werkers der ongerechtigheid!

houdend te zijn, maar zeker wanneer het gaat om voorzieningen die uit de algemene middelen worden betaald, zie ik het als taak van de overheid te waken voor uitgesproken vormen van diskriminatie. Ik denk dan b.v. aan het weren van gehuwde vrouwen uit het onderwijs dat bij de wet verboden is.

Het beroep op de godsdienstvrijheid lijkt mij juist. Er wordt niet voor gepleit om niet-gelovige mensen (hetero of homo) de christelijke school binnen te halen.

Dat er veel christenen van mening zijn dat de Bijbel homoseksueel gedrag veroordeelt, is even waar als de stelling dat veel christenen van mening zijn dat de Bijbel homoseksueel gedrag niet als onoirbaar ziet.

De wijze waarop de heer Meulink een aantal Bijbelteksten naast elkaar zet en daaruit konkludeert dat de Bijbel homoseksueel gedrag veroordeelt, gaat mij wel wat snel. Zouden we niet wat genuanceerder met Gods Woord om kunnen gaan? Wij, homoseksuelen worden zo weer in de christelijke gemeente tot zondaars gemaakt.

Ik ben gaarne bereid te aksepteren dat de heer Meulink op goede gronden tot zijn visie is gekomen, maar ik hoop dat hij mij ook wat ruimte wil geven. Laten we inderdaad samen nagaan wat de Schrift ons leert: 'te doen wat recht is, de trouw eerbiedigen en ons moedig gedragen tegenover de HEER onze God'.

Graag wil ik puntsgewijs een kort commentaar geven op het ingezonden artikel van de heer Borgdorff. Het was mij ook uit andere reacties al gebleken, dat mijn verhaal niet door iedereen begrepen werd.

1. Het ging mij primair om de vrijheid van de burgers en tegen de betuttelingstendenz van het CDA. Niemand, en dat geldt ook voor de homofielen, is bij een betuttelend overheidsop treden gebaat.

2. De vergelijking, die Okke Jager trok tussen negers en homofielen was onjuist. Een neger kan zijn huidskleur niet veranderen. Een homofiel heeft daarentegen wel de keus om al dan niet homoseksuele omgang te plegen. Daarbij erken ik, dat het afwijken van deze omgang wel erg moeilijk zal zijn.

3. Grondrechten gelden in beginsel tegenover de overheid. Het gaat bij grondrechten nl. over rechten en vrijheden, die de burger toekomen en die de over-

Ingezonden

Ontwerp-resolutie homofilie

In Opbouw van 7 dec. 1984 op pag. 266 en 267 heeft u een artikel gepubliceerd van de hand van de heer Meulink, omtrent de ontwerp-resolutie homofilie van het CDA.

Graag wil ik stil staan bij het volgende.

Het is jammer, dat de heer Meulink, zonder nadere toelichting, vindt dat de vergelijking van Okke Jager kant noch wal raakt. Is het in de visie van de heer Meulink zo dat iemand wel ho-

moseksuele gevoelens kan hebben, maar daarover beter doet te zwijgen.

In zijn verdere betoog stelt de heer Meulink, dat beroep op art. 1 van de grondwet merkwaardig is. De eerste reden die hij noemt is, dat de grondwet burgers tegen de overheid beschermt. Weliswaar zegt art. 1 niet specifiek iets over dienstverbanden in het algemeen, het gaat in brede zin over gelijke behandeling. Ik kan me dan ook niet aan de indruk onttrekken dat dit wetsartikel iets wil regelen tussen burgers onderling. Kortweg geciteerd: diskriminatie is niet toegestaan, op welke grond dan ook.

De overheid dient dan wel terug-

heid moet eerbiedigen. Ze zijn dan ook niet geëigend om zo maar op andere verhoudingen dan die tussen overheid en enkeling te worden toegepast.

Grondrechten dienen we te aanvaarden in hun beperkte, maar juist daardoor fundamentele plaats, het zijn van waarborg tegen overheidsinmenging.

4. Beroep op godsdienstvrijheid is hier terdege op zijn plaats. Immers de CDA-motie beoogt burgers, die menen op grond van Gods Woord bepaalde mensen niet tot bepaalde functies te mogen toelaten, te dwingen dit toch te doen. Men verhindert daarmee mensen hun geloof te beleven.

5. Inderdaad denken christenen nogal verschillend over sexueel gedrag. Is het niet goed elkaar daarin te respecteren, tenzij hun beroep op de Bijbel niet serieus genomen kan worden.

6. Inderdaad heb ik een aantal teksten, die over homosexualiteit handelen maar kort aangestipt. In het kader van mijn verhaal was het ook niet nodig daar nu breed op in te gaan.

7. Wanneer de Bijbel homoseksuele praktijk inderdaad verootdeelt, en dat is mijn opvatting, is dat gedrag toch zonde. Daarmee zet ik homofielen niet in een bepaalde hoek van zondaars. Heterofielen handelen op sexueel gebied ook vaak in strijd met wat God vraagt. Wat het zondaar zijn betreft, staan we echt allen naast elkaar. Er is geen sprake van dat we ons boven anderen mogen verheffen.

8. Van mijn kant ben ik graag bereid met anderen na te gaan, of mijn visie wel de juiste is. Daar komt nog bij, dat ik ook niet precies weet hoe we ons nu met onze verschillende visies in de praktijk van het leven moeten opstellen. Vandaar mijn oproep aan het eind om samen biddend na te gaan wat de Schrift leert.

J. Meulink

(ongecorrigeerd)

Christen-zijn en samenleving

Over dit thema organiseren het Centrum voor Reformatorische Wijsbegeerte, Tear Fund, Reveil (opinieblad), IFES-Nederland en het Christelijk Studiecentrum een 8-tal studieavonden in resp. Leiden, Amersfoort en Zwolle/Kampen.

Onderwerpen als arm/rijk, oorlog en vrede, rentmeesterschap e.d. komen uitvoerig aan de orde. De Bijbel staat centraal in ons denken hierover.

De avonden vallen in de maanden februari tot en met april.

Bel of schrijf voor inlichtingen: Christelijk Studiecentrum, Nieuwezijds Voorburgwal 96-I, 1012 SG Amsterdam, tel. 020-257141 (elke dag).

Zending in Oost-Afrika

Inleiding

Bij mijn laatste bezoek aan Nairobi viel het mij weer op: er is een ontelbaar aantal kerken en christelijke organisaties aan het werk in dit land. Uit alle windstreken strijken mensen neer in dit Oostafrikaanse land om zich op één of andere manier bezig te houden met de evangelieverkondiging, in relatie met een plaatselijke kerk of op eigen houtje. Volgens het Handboek van de Kenyaanse Kerken (uitgegeven in 1973) waren er rond 1970 205 geregistreerde kerkgenootschappen, van de Rooms-Katholieke Kerk via de „Hervormde Kerk van Oost Afrika” tot aan de „Power of Jesus around the World Church”. Daarnaast een onafzienbare rij van christelijke organisaties. Dat was de situatie van ruim 10 jaar geleden. Sinds die tijd zijn er weer nieuwe kerken begonnen, nieuwe organisaties zijn gestart, zoals de Evangelische Omroep met haar „Christian Media Projects”. Een bloeiend christelijk leven.

In dit artikel willen we een kijkje nemen in de geschiedenis van de kerk in Kenya. Gemakshalve verdeel ik deze geschiedenis in drie perioden: (1) de Portugezen aan de kust in de 16e en 17e eeuw, (2) protestantse pogingen in de 19e eeuw, (3) snelle uitbreiding in de 20e eeuw.

Portugezen aan de kust

In de tijd dat de wereld verdeeld kon worden door een simpele lijn op een landkaart besloot paus Alexander VI de strijd tussen de twee zeemachten Spanje en Portugal te beëindigen. Wie zou het beheer krijgen over de nieuw ontdekte en te ontdekken gebieden? De paus trok een lijn over de noordpool naar de zuidpool, de gebieden ten westen van de lijn waren voor Spanje, die ten oosten van de lijn waren voor Portugal. Op deze manier vielen Afrika en Azië toe aan Portugal.

Op de schepen van deze twee grootmachten waren vaak zendelingen van de Rooms-Katholieke Kerk aanwezig. Zo ook op de schepen, die onder het bewind van Vasco da Gama voeren. In 1498 landde hij in Malindi, in het huidige Kenya. De zendelingen hadden contact met de plaatselijke bevolking, maar het grote doel dat iedereen voor ogen stond, was: Indië. Na 44 jaar kreeg men in Malindi weer bezoek van Portugezen, die toen in gezelschap waren van Franciscus Xaverius, de grote zendeling. Hij had contact met de plaatselijke Islamitische leiders, maar ook zijn doel was: Indië. De Afrikaanse kust was niet meer dan een „opstapje”. De zaken werden serieuzer aangepakt, toen de Portugese onderkoning voor Indië beval dat het Evangelie in de buurt van de havenstad Mombassa moest worden verkondigd. De Paters Augustijnen namen deze uitdaging aan; na enkele jaren hadden ze al een klooster gesticht. Dertig jaar later – we zijn inmiddels aangeland in 1597 – hadden ze, volgens eigen zeggen, 600 bekeerlingen. Het werk breidde zich langzamerhand uit, op verschillende plaatsen werden nieuwe posten geopend, maar men bleef wel aan de kust. Op de meeste plaatsen was de bevolking de Portugezen echter niet welgezind. Het jaar 1631 vormt een dramatisch keerpunt in de Portugese aanwezigheid. De Augustijnen hadden de sultan van Mombassa, een Moslim met de passende naam Yusuf bin Hassan, naar Goa in Indië, gestuurd om christelijk onderwijs te ontvangen. Yusuf werd daar gedoopt en nam de fraaie naam Don Jerome Chingulia aan. In 1626 keerde hij terug naar Mombassa en werd met open armen door de Augustijnen ontvangen. Hij werd meteen tot heerser over onder andere Mombassa en Malindi benoemd. Men hoopte in hem een goede medewerker te hebben om zodoende meer invloed te hebben aan de kust. Helaas voor de Augustijnen, was de

Don Moslim gebleven. In 1631 organiseerde hij een aanval op het bolwerk van de buitenlanders, Fort Jesus. (Vandaag de dag een toeristisch trekpleister). Elke Portugees die weigerde over te stappen naar de Islam werd gedood. Bijna driehonderd mensen vonden de dood. Zes mensen bleven in leven: één kannonier werd Moslim, de vijf anderen, waaronder een Augustijner monnik, ontsnapten per roeiboot.

Vanaf die tijd is de invloed van de Portugezen tanende; de Arabieren doen verscheidene malen invallen. In 1740 is het definitief afgelopen met de Portugezen aan de Oostafrikaanse kust. De Islam bleef er gevestigd, tot op de dag van vandaag toe.

Protestantse pogingen

Ruim honderd jaar na het verdwijnen van de Portugezen verscheen een Duitser aan de Kenyaanse kust. Johann Ludwig Krapf, die voor de Church Missionary Society (CMS), de zendingsarm van de Anglicaanse Kerk, werkte, arriveerde in 1844 in Mombassa. Het was niet zijn eerste kennismaking met Afrika; voordien had hij in Ethiopië gewerkt. Daar veroorzaakte de Galla-stam echter zo veel moeilijkheden, dat de zendingswerkers zich genoodzaakt zagen om het gebied te verlaten. Krapf besloot toen om de Galla vanuit het zuiden te benaderen. Vandaar zijn reis naar Mombassa.

Veel was er niet meer te zien van de aanwezigheid van de Rooms Katholieke Kerk, een enkele ruïne en de zogenaamde Portugese kathedraal, die inmiddels in gebruik was als veeschuur.

Twee maanden na de aankomst van Krapf stierven zijn vrouw en enig kind. Aan de heren van CMS te London schreef hij:

„Vertel aan onze vrienden dat in een eenzaam graf aan de Afrikaanse kust een lid van onze zending rust. Dit is een teken dat zij de strijd met dit deel van de wereld zijn begonnen; en aangezien de overwinningen van de Kerk gaan via de graven van velen van haar leden, mogen zij er des te meer van overtuigd zijn dat het uur nadert, waarop u geroepen zult worden om Afrika te bekeren, te beginnen aan de oostkust.”

Twee jaren na de aankomst kreeg Krapf gezelschap van een landgenoot, Johann Rabman, ook werkzaam voor de CMS. (Nog steeds hebben de Duitsers grote belangstelling voor Mombassa, nu echter om toeristi-

Enige tijd geleden is geschreven dat het de bedoeling was in „Opbouw” meer aandacht te schenken aan zendingswerk. Wat is er in de Kerk in de Wereld allemaal gaande? Om daar iets van een antwoord op te krijgen, zijn diverse mensen uit Nederlands Gereformeerde kring, die in het buitenland werkzaam zijn aangeschreven of gevraagd om een bijdrage.

Van onze „officiële zendelingen” in Zuid-Afrika is nog geen reactie binnen. Wel van Willem Molemaker, die twee bijdragen stuurde. Het eerste stond in het nummer van 14 december 1984.

Wilem heeft de driejarige opleiding aan de Reformatische Bijbelschool gevolgd voordat hij als godsdienstonderwijzer naar Nigeria vertrok. Na een aantal jaren in West-Afrika is hij enige tijd in Nederland geweest. Tegenwoordig is hij in dienst van de GZB, de Gereformeerde Zendingsbond, werkzaam in Kenya, Oost-Afrika.

Hij woont zo'n 200 km van de hoofdstad Nairobi. De laatste 18 km van de grote stad Eldoret naar zijn huis vergen ruim twee uur rijden... Hij woont uiterst afgelegen, is de enige blanke in de wijde omgeving en voelt zich daar zeer op zijn plaats.

P.J.v.K.

sche redenen.) De beide mannen hielden zich bezig met vertaalwerk, evangelisatie en wandeltochten verder landinwaarts. Tijdens deze tochten aanschouwden ze Mount Kenya en Mount Kilimanjaro. Hun berichten dat op deze bergen sneeuw lag, werden met ongelooft ontvangen in Europa.

Zeven jaren na de aankomst werd de eerste bekeerling gedoopt, Mringe, een kreupele man die op sterven lag.

Vrij snel na het bereiken van deze mijlpaal kregen de heren Krapf en Rebman meningsverschillen over de te volgen strategie. Krapf wilde nog steeds verder landinwaarts, maar Rebman was van mening dat er eerst een goede basis aan de kust moest zijn, om vandaar uit verder te werken. Krapf nam ontslag (om medische redenen) en keerde terug naar Europa, om negen jaar later echter weer terug te keren, nu in dienst van de Methodisten. Hij had het vaste plan om verder landinwaarts te gaan. Samen met enkele andere zendelingen probeerde hij de plannen in werkelijkheid om te zetten. Dit mislukte volledig. Twee Zwitsers merkten plots dat ze toch geen roeping hadden voor het zendingsveld en keerden terug naar de Alpen. Een Engelsman en Krapf werden ziek en gingen ook terug. Eén man bleef over en hij vestigde zich in de buurt van, juist, Mombasa.

Nadat in 1873 door de Engelse overheid een verdrag was gesloten met de Sultan van Zanzibar om tot afschaffing van de slavenhandel te komen, begonnen de verschillende zendingsorganisaties in Mombasa en omgeving met het oprichten van opvangcentra voor de weggelopen of vrijgelaten slaven. Daar werd geprobeerd om christelijke gemeenschappen te stichten en om opleidingen te geven aan de ex-slaven om ze zo een mogelijkheid te geven om een zelfstandig leven op te bouwen. Een voorwaarde om in een opvangcentrum opgenomen te worden was de doop; was dat éénmaal gebeurd, dan

stond niets de opname meer in de weg. De leiding van de centra had regelmatig moeilijkheden met de Arabieren en de Engelsen, die meer en meer invloed kregen aan de kust. De reden daarvoor was de regelmatige toepassing van de lijfstraffen. Eén Engelse officier schreef zelfs dat hij veel mishandelde slaven had gezien in zijn leven, maar twee slaven, die hij bij de zending had gezien overtroffen alles.

Tot aan 1900 kwamen er regelmatig nieuwe zendingsorganisaties opdagen aan de kust. Reizen werden ondernomen naar Tanzania en Uganda. De Anglicaanse Kerk vormde een diocesis dat Kenya, Tanzania en Uganda omvatte. Het begon er op te lijken dat de kerk van Christus een blijvende faktor in het Kenyaanse leven was.

Snelle uitbreiding

Rond de eeuwwisseling begint de „grote sprong voorwaarts” op gang te komen, gestimuleerd door de aanleg van een spoorlijn. Begonnen in Mombassa in 1896 bereikte de lijn Nairobi in 1899; Kisumu, aan het Victoriameer, werd bereikt in 1901. Voor de aanleg van deze spoorlijn werden 32.000 mensen uit India gerecruteerd, wat weer een nieuwe dimensie toevoegde aan het religieuze mozaïek, dat zich bezig was te ontwikkelen. Nairobi, begonnen als een spoorwegdepot, werd een aantrekkelijke vestigingsplaats voor christelijke organisaties, niet alleen vanwege de spoorlijn, maar ook vanwege het prettige klimaat.

Het is ondoenlijk om in een kort bestek te proberen een overzicht te geven van de gebeurtenissen in de afgelopen tachtig jaren. Daarom zal ik een aantal zaken even naar voren halen, zonder een poging te doen om tot volledigheid te komen of om de belangrijkste zaken te noemen.

Krapf was zijn werk begonnen met *vertaalwerk*. In drie jaar tijds had hij de eerste drie hoofdstukken van Genesis in het Mombasa Swahili vertaald. Vele mensen zijn sindsdien bezig geweest met bijbelvertalingen. In 1914 was de bijbel in het Mombasa Swahili gereed. Frappant is dat met de andere talen de vertalers vaak eerst grepen naar het Nieuwe Testament, en met name de Evangelieën. Het vertaalwerk is nog steeds in volle gang, mede gesteund door het Bijbel Genootschap van Kenya en de Wycliffe Bijbelvertalers. Momenteel is men bezig met een nieuwe vertaling in het Swahili in de 'Groot Nieuws voor U'-stijl; het Nieuwe Testament en de Psalmen zijn al gepubliceerd.

Door het grote aantal kerken dat aanwezig was en is in het land komt uiteraard de vraag naar de *oecumene* aan de orde. Is het juist dat elke zending haar eigen werk heeft gestart? Of hadden de zendingen moeten samenwerken om tot één kerk te komen? In 1908/9 hielden zendingsgenootschappen hun eerste conferentie om te praten over een gezamenlijke opzet voor onderwijs en vertaalwerk. Verder kwam ook een voorstel op tafel om te komen tot een verenigde kerk. In 1918 besloten vier zendingsgenootschappen om een verbond op te richten om te komen tot een gezamenlijke kerk. Dit 'Verbond' hield stand tot 1935, maar er kwam geen kerk, wel werden verschillende scholen opgericht.

Om het verbond de ruimte te geven om te werken aan de Verenigde Kerk werd in 1924 de Zendingsraad van Kenya opgericht, die in 1943 werd omgevormd tot de Chris-

telijke Raad van Kenya, inmiddels is het woordje 'Nationale' voor de naam gekomen. Naast deze Raad zijn er twee organisaties, die een overkoepelende functie hebben, deze gaan verder dan het nationale en bestrijken heel Afrika. De eerste is de Vereniging van Evangelikalen in Afrika en Madagascar, de andere is de Organisatie van Afrikaanse Onafhankelijke Kerken.

Grote invloed, op met name de Anglicaanse, Presbyteriaanse en Methodistische kerken, heeft een *opwekkingsbeweging* gehad, die via Rwanda en Uganda in de laat-dertiger jaren Kenya binnen kwam. Grote massabijeenkomsten werden gehouden. In de beginjaren was de tegenstand van de kerken groot, kerkleiders verzetten zich tegen de openbare belijdenis van zonden en de nadruk op de wedergeboorte. Later kreeg de beweging wel vertrouwen binnen de kerken, mede door het enthousiaste evangelisatiewerk, dat door de aanhangers van de beweging werd gedaan. De mensen legden grote nadruk op de wedergeboorte, heiliging in het dagelijkse leven, hoop op een leven na de dood en de vergeving van zonden.

Het is niet eenvoudig om de *onafhankelijke kerken* onder een paar noemers te brengen. Er is een grote verscheidenheid. Zo ontmoette ik eens een predikant, wiens kerk lid was van de Organisatie van Afrikaanse Onafhankelijke Kerken, die een speldje van de International Council of Christian Churches op zijn rever had, want ook daar hadden ze contacten.

Eén van de oorzaken voor het ontstaan van kerken buiten de traditionele 'zendingskerken' is de uitgave van de bijbel in de taal van de mensen. Hierdoor hoefden de mensen de bijbel niet meer te lezen via de zending, maar hadden ze directe toegang tot het Woord van God. Daardoor kregen ze een nieuwe kijk, een kijk die niet noodzakelijkerwijs hoefde te kloppen met de kijk van de zending.

In een artikel over onafhankelijke kerken in Kenya werden een paar karakteristieke opgesomd: er is aandacht voor de invloed van geesten, met als gevolg dat het gebed erg belangrijk is, omdat dit een wapen is in de strijd tegen de geesten; er is aandacht voor genezing op gebed; sommige kerken wijzen medische hulp af; er is aandacht voor profetie, visioenen en dromen; er is aandacht voor gemeenschap, de traditionele verbanden verdwijnen en de kerk vult dat vacuum op, vaak krijgt die nieuwe gemeenschap een uitdrukkingsvorm in een uniform, dat door de leden wordt gedragen.

Onlangs publiceerde Dayster Communication Center (één van de vele christelijke organisaties in Nairobi) rapporten over de 'unreachel people', bevolkingsgroepen die niet of nauwelijks met het evangelie zijn bereikt. Een groot aantal van deze bevolkingsgroepen ligt in het noorden en het oosten van het land, vaak gebieden die gedomineerd worden door de Islam. Er is wat evangelisatiewerk vanuit de kerken betreft nog genoeg werk aan de winkel.

En hoe staat het met de *Galla*, de groep die Krapf wilde bereiken toen hij in Mombasa aankwam? De afstammelingen wonen in het noorden van het land, tegen de grens met Ethiopië, en in de buurt van de Tanarivier. Nu gebieden onder de sterke invloed van de Islam. De droom van Krapf is nog geen werkelijkheid geworden.

Wilem Molemaker

Kerknieuws

Jubileum dr B. Jongeling

Op 10 dec. j.l. heeft dr B. Jongeling, em.-predikant van de Ned. Geref. Kerk van Apeldoorn, zijn 40-jarig ambtsjubileum gevierd.

Bidstond Landelijke Vergadering

In verband met synode-bezoek aan Zuid-Afrika zal ds H. J. van der Kwast op vrijdag 11 januari a.s. niet voorgaan in de bidstond voor de opening van de Landelijke Vergadering.

Ds J. C. Janse, em.-predikant te Ermelo werd bereid gevonden in deze dienst voor te gaan.

Breda

Het scribaat der kerk berust bij de heer J. J. Geleijns, Barbara-laan 21, 4834 SJ Breda, tel. 076-655879.

Culemborg

Op 20 dec. j.l. heeft ds J. Keuning, em.-predikant van Culemborg, zijn 65e verjaardag gevierd.

Lieve vader en moeder,
van harte gefeliciteerd.

Bart en Joke
Margreet en Floor
Herma
Elizabeth
Mirjam

Vrouw, 52 jr (gescheiden) Ned. Geref.

zoekt KENNISMAKING

met serieuze man die evenals
zij goede muziek, literatuur
enz. weet te waarderen.

Brieven aan Drukkerij „Steenbergen”.
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist, onder
vermelding van nr. 4-1.

Keuze uit meer dan

1000

geboorte-
huwelijks- en
gelegenheids-
kaarten

Bij geboorte
en huwelijk
ontvangt u een
felicitatie-
pakket.

**DRUKKERIJ
„STEENBERGEN”**
Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist
03404-22452 (sinds 1901)

De achtentwintigste druk!

Anne de Vries

KLEUTERVERTELBOEK VOOR DE BIJBELSE GESCHIEDENIS

Een begrip in binnen- en buitenland.
Verschenen in bijna 50 vertalingen.

Geheel nieuwe uitvoering en een schitterend
nieuw omslag.

256 blz., met 118 tekeningen in kleur en
zwart/wit van Hermine F. Schäfer.

Nu slechts f 22,50

Een goede kinderbijbel hoeft niet duur te zijn.

Het bewijs ligt in de boekhandel

Heden heeft het de Heere be-
haagd, om na een moedig gedra-
gen lijden, uit het midden der
gemeente tot Zich te nemen

zr. M.BAX-DIK

echtgenote van Ds W. Bax

in de leeftijd van 54 jaar.

Wij bidden Ds Bax de vertroosting
des Geestes toe om dit verlies te
dragen.

„En nu wat verwacht ik
o Heere?
Mijn hoop is op U.”
Ps. 39 : 8.

Namens de kerkeraad der Ned.
Geref. Kerk.

G. Jaspers, 2de praeses
H. Pieffers, scriba

Nijverdal, 25 december 1984

ZEILKAMPEN 1985 1985 LANDKAMPEN FIETSKAMPEN 1985

Fantastische chr. vakantiecampen voor middelbare
scholieren in juli en augustus 1985. Informatie:

STICHTING

Signaalkampen

POSTBUS 5349 — 1007 AH AMSTERDAM — TEL. 020-120374

- Advertenties moeten uiterlijk dinsdagmorgen 10.00 uur
ter drukkerij zijn.
- Advertenties met een foto of tekening 1 week voor
verschijning van dit blad!

Opbouw-uitgaven

Binnenkort zal er een herdruk verschijnen van de brochure „De plaats van de
vrouw in de gemeente”. Deze brochure is al lange tijd uitverkocht, terwijl er
nog steeds naar gevraagd wordt. Bovendien komt het onderwerp van deze
brochure ter sprake op de komende Landelijke Vergadering te Enschede.
Daarom is besloten tot een tweede druk.
Om echter de oplage te kunnen bepalen vragen wij u nu al om bestellingen.
Daarvoor kunt u gebruik maken van de onderstaande antwoordstrook.

De inhoud van bedoelde brochure is als volgt:

- Dr. D. Holwerda, Discussie-nota inzake vrouwelijke ambtsdragers;
- Ds. G. Janssen, De vrouw en het ambt in de kerk;
- Rev. Don. A. Codling, Vrouwen - ouderlingen?;
- Drs. H. de Jong, De plaats van de vrouw in de gemeente.

Verder zijn bij de administratie nog voorradig:

- Ds. M. R. van den Berg, Jeremia;
- Drs. P. J. van Kampen, Antroposofie.

ANTWOORDKAART

Gaarne ontvang ik:

- ..... ex. Dr. D. Holwerda e.a., De plaats van de vrouw in de gemeente
(verschijningsdatum medio januari 1985); prijs - afhankelijk van
de oplage - ongeveer f 4,50).
- ..... ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij bijbelstudie) à f 10,—.
- ..... ex. Drs. P. J. van Kampen, Antroposofie à f 3,50.

Alle prijzen zijn exclusief portokosten.

De ingevulde bon in een open envelop te zenden naar: Administratie Opbouw,
Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.